

Na osnovu člana 16. stav 4. Zakona o Vladi Zeničko-dobojskog kantona - Prečišćeni tekst („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 7/10), na prijedlog Ministarstva za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu, Vlada Zeničko-dobojskog kantona, na 3. sjednici, održanoj dana 24.04.2019. godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I.

Usvaja se Informacija o šumskim krađama na području Zeničko-dobojskog kantona u 2018. godini sa prijedlogom mjera za prevazilaženje stanja i čini sastavni dio ovog zaključka.

II.

Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

Broj: 02-_____/19
Datum, 25.04.2019. godine
Z e n i c a

PREMIJER

Mirza Ganić

DOSTAVLJENO:

1x Ministarstvo za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu,
1x JP ŠPD ZDK, putem ministarstva,
1x a/a

INFORMACIJA

**o šumskim krađama na području Zeničko-dobojskog kantona u 2018. godini
sa prijedlogom mjera za prevazilaženje stanja**

Zenica, april 2019. godine,

Uvod

Informacija o šumskim krađama na području Zeničko-dobojskog kantona u 2018. godini sa prijedlogom mjera za prevazilaženje stanja izrađena je u skladu sa Programom rada Vlade Zeničko-dobojskog kantona za 2019. godinu, na temelju podataka koje je evidentirala Kantonalna uprava za šumarstvo.

Šuma i šumsko zemljište, kao prirodni resurs, zauzima oko 56% površine Zeničko-dobojskog kantona i posjeduje multifunkcionalnost proizvoda i usluga koje pruža. Prisutni su različiti aspekti korištenja (ekonomski, socijalni i ekološki), pa tako imamo korištenje prvenstveno šumskih proizvoda (drvnih i nedrvnih), korištenje po osnovu raznih vrsta koncesija unutar šuma i šumskog zemljišta, vodnog potencijala, turizma i dr.

Od posebnog su značaja općekorisne funkcije šuma, koje se ogledaju naročito u zaštiti zemljišta od erozije, bujica, poplava, uticaju na vodni režim i hidroenergetski sistem, uticaja na plodnost zemljišta i bitnom određenju poljoprivredne proizvodnje, uticaja na klimu, u zaštiti i unaprjeđenju čovjekove okoline, u stvaranju kiseonika i pročišćavanju atmosfere, te uticaju na ljepotu krajolika, stvaranju povoljnih uslova za liječenje, oporavak, odmor i rekreaciju, za razvoj turizma i lovstva.

Korištenjem šumskih proizvoda i ostalih koristi koje daje ovaj prirodni resurs javljaju se i određene nezakonite radnje i aktivnosti koje dovode do direktne devastacije šumskih kompleksa, koji u negativnom smislu utiču na ekosistem u cjelini. Na osnovu višegodišnjih praktičnih iskustava u zaštiti šuma konstatovano je da su štete na šumi i šumskom zemljištu prisutne kroz odvijanje više nezakonitih radnji, među koje spadaju i šumske krađe.

Šumske krađe, koje se izvode nestručnim i neselektivnim odabirom stabala za sječu, stvaraju nesagledive posljedice posmatrano sa više aspekata, kao što su:

- ***Socijalni i ekološki aspekt*** – Podatak da se na 56% površine Kantona prostiru šume i šumska zemljišta govori da je ovo jedan od značajnijih ekonomskih resursa. Pravilna eksploatacija i redovno pošumljavanje svakoj zemlji na svijetu mogu donijeti dugoročan, siguran i isplativ profit. Šumske krađe dovode do uništavanja i nestajanja šuma. Nastaju ekološke promjene sa štetnim poslasticama, među kojima su prvenstveno promjene zemljišta i klime, smanjenje površinskih voda, kao i nestanak mnogih biljnih i životinjskih vrsta, što direktno utice na socijalni aspekt stanovništva. Slivna područja obrasla šumom imaju 30-50% niže vodostaje nego što imaju slivovi koji nisu obrasli šumom. Šuma sprječava eroziju zemljišta, klizišta i ona je najbolji i najjeftiniji filter za dobijanje pitke vode. Neplanska sječa šuma osiromašuje prirodna bogatstva za račun bogaćenja pojedinaca.

- ***Ekonomski aspekt*** - U 2018. godini, samo krađom drvene mase iz državnih šuma načinjena je šteta od 12.538,85m³ drvene mase, čija procjenjena vrijedost (bez poreza - po sadašnjem cjenovniku) iznosi 755.938,62 KM. Državne šume koristi JP Šumsko privredno društvo, d.o.o Zavidovići i isto je dužno umanjiti svoje sječe (etat) za količinu bespravno posječene drvene mase, što direktno utiče i na prihod ovog Preduzeća. Pored direktne štete nastale prilikom šumskih krađa drvene mase, na pojedinim područjima se stvaraju ogoljele površine, koje je potrebno pošumiti, a ponekad je potrebno izvršiti i sanaciju zemljišta i šumskih puteva. Sve to iziskuje dodatne troškove u poslovanju Šumsko privrednog društva. Kvalitativno, šteta od šumske krađe je mnogostruko veća, jer se ne vrši pozitivna selekcija prilikom sječe (najkvalitetniji trupci se prerađuju u ogrevno drvo), a samim tim se osiromašuje šumski fond.

I. Zakonska regulativa

Oblasti šumarstva na području Federacije BiH od decembra 2009. godine nije zakonski uređena. Nepostojanje Federalnog zakona o šumama, kao i različiti stavovi i postupanja po Kantonalnom zakonu o šumama direktno utiču na povećanje obima šumskih krađa. Zakonska neuređenost proizvodi pravnu nesigurnost, koja stvara probleme u funkcionisanju i poduzimanju potrebnih mjera.

Na nivou Federacije BiH, već više godina, zakon o šumama je u formi nacarta. Nactrom zakona o šumama predviđene su velike institucionalne, upravljačke, pravne, ekonomske i organizacione promjene u segmentu šumarstva. Predloženo je da se izvrši drugačija organizacija kantonalne uprave i šumsko privrednog društva. Čuvari šuma, koji su do sada bili u sastavu kantonalne uprave novim prijedlogom bi trebalo da budu u sastavu šumsko privrednog društva.

Na području Kantona na snazi je Zakon o šumama Zeničko-dobojskog kantona („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 8/13, 1/15) u daljem tekstu Zakon o šumama. Zakonom o šumama su propisani poslovi Kantonalne uprave za šumarstvo, među koje spada i dužnost Uprave da obezbijedi neposrednu zaštitu državnih šuma i šumskog zemljišta (pored ostalog i od šumskih krađa) na području Kantona.

Da bi se moglo govoriti koliko je efikasna borba protiv nezakonitih radnji u šumi i na šumskom zemljištu, moramo se osvrnuti na ambijent u kakvom radi Kantonalna uprava za šumarstvo:

II. Organizaciona i kadrovska osposobljenost Kantonalne uprave za šumarstvo u 2018. godini

Kantonalna uprava za šumarstvo je formirana u sastavu Ministarstva za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu Zeničko-dobojskog kantona. Uprava se u svom radu susreće sa nizom problema, koji pored drugih faktora utiču na povećani obim šumskih krađa. Osvrnut ćemo se na neke od važnijih:

II.1 Nepopunjenost radnih mjesta - je problem koji je izražen duži niz godina i direktno utiče na kvalitetno obavljanje poslova. Tako smo krajem 2018. godine, utvrđene nadležnosti i poslove, pa i poslove zaštite šuma od šumskih krađa obavljali sa 101 umjesto, po važećem Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta planiranih 125 zaposlenih, dakle sa nedostatkom od 24 izvršioca, što je za oko 20% izvršioca manje od planiranog. Također, u momentu pisanja ove Informacije, zbog prelaska u drugu instituciju, upražnjeno je i radno mjesto geometra što dodatno otežava obavljanje poslova. Starosna struktura zaposlenih je nepovoljna, prosječna starost je oko 45 godina, dok je starosna struktura državnih službenika još nepovoljnija (preko 55 godina), što se mora uzeti u obzir prilikom planiranja kadrova.

Pregled utvrđenih radnih mjesta i njihove popunjenosti su prikazane u tabeli:

Tabela II.1

	Direktor	Šef Odjeljenja	Stručni savjetnik	Viši stručni saradnik	Stručni saradnik	Kontrolni lugar	Čuvar šuma	Geometar	Tehnički sekretar	Ukupno
Planirano	1	9	4	9	1	15	84	1	1	125
Zaposleno	1	9	4	5	0	12	68	1	1	101

Čuvari šuma - Neposredna zaštita šuma i šumskog zemljišta se obavlja putem čuvarske službe. Odlukom o određivanju lugarskih reona na području Zeničko-dobojskog kantona su formirana 84

lugarska reona, na koja prema Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta trebaju biti raspoređeni čuvari (lugari) šuma. Na području Kantona, šume i šumska zemljišta se prostiru na površini od oko 220.408 ha i planirano je da površina lugarskog reona u prosjeku iznosi oko 2.600 ha. Lugarski reoni su raspoređeni po odjeljenjima, u kojima broj reona zavisi od površine šuma i šumskog zemljišta koja se čuva.

U 2018. godini, poslove čuvanja šuma na 84 lugarska reona obavljalo je 65 čuvara šuma i na tri reona su pored obavljanja redovnih poslova kontrole bili raspoređeni kontrolni lugari. Kako bi se obezbijedilo čuvanje šuma na cijeloj površini, Uprava je bila prinuđena da pojedine lugarske reone podijeli na dijelove i pripoji susjednim reonima. Samo u prošloj godini zbog nedostatka 19 čuvara šuma, Uprava je bila prinuđena da značajno poveća veličinu čuvarskog reona, što je uticalo na povećanje obima poslova. Stoga je, umjesto planirane površine od oko 2.600 ha, veličina reona povećana na preko 3.200 ha. U 2017. godini, određena podrška u čuvanju šuma je ostvarena prijemom 7 izvršilaca – čuvara šuma na određeno vrijeme, na period od 6 mjeseci, dok u ovoj 2018. godini nije bilo prijema čuvara šuma ni na određeno niti na neodređeno.

Naime, u 2018. godini, Kantonalnoj upravi je data saglasnost za popunu 10 čuvara šuma na određeno vrijeme do 12 mjeseci, međutim zbog dužine procedure oko prijema u radni odnos, nije završen postupak i prijem čuvara šuma.

Veliki procenat bespravno posječene i otuđene drvene mase za koju nije otkriven počinioc (a koja iznosi preko 65 %), pored ostalih faktora, je u vezi sa povećanjem obima poslova. Veličina čuvarskog reona direktno utiče na kvantitet i kvalitet obavljenih poslova. Poslovi čuvara šuma su propisani zakonom o šumama, a između ostalih poslova, tu spadaju i poslovi evidentiranja bespravno posječene drvene mase i drugih bespravnih radnji u šumi i na šumskom zemljištu, otkrivanje počinioca, dokumentovanje krivičnih i prekršajnih djela, podnošenje prijave nadležnim sudovima i tužilaštvu. Posebno je povećan obim poslova čuvara šuma u smislu da po svakoj podnesenoj prekršajnoj ili krivičnoj prijavi čuvar šuma ima obavezu najmanje dva puta se pojaviti pred tužiocem, sudom ili kod policijskog organa a u svojstvu svjedoka po prijavi.

Kontrolni lugari – Sistematizacijom je planirano da kontrolu rada čuvara šuma vrši 15 kontrolnih lugara. U prošloj godini, na poslovima kontrole lugarskih reona bilo je raspoređeno od 12 do 15 zaposlenih, od kojih su tri kontrolna lugara pored svojih poslova bili zaduženi i čuvanjem lugarskih reona. Kao i nedostatak potrebnog broja čuvara šuma, tako i nedostatak broja kontrolnih lugara je imao direktni negativni uticaj na poslove zaštite šuma i šumskih zemljišta.

Viši stručni saradnik – Planirano je da u 9 Odjeljenja, pored šefova bude zaposleno i 9 viših stručnih saradnika za poslove integralne zaštite šuma. Trenutno, samo u 5 odjeljenja su popunjena ta radna mjesta. Zakonom o šumama je propisano, da za sve poslove u šumarstvu koje obavlja Šumsko privredno društvo, kao korisnik šuma, mora biti izvršen tehnički prijem radova, putem formiranja komisije, u kojoj učestvuje i jedan inženjer šumarstva iz Kantonalne uprave. Godišnje se obavi nekoliko stotina tehničkih prijema. Zbog nepopunjenosti viših stručnih saradnika, pored drugih redovnih poslova, šefovi odjeljenja su prinuđeni da obavljaju i poslove tehničkog prijema radova, što se negativno odražava na obavljanje redovnih poslova iz opisa radnog mjesta šefa odjeljenja.

II.2. Napadi na čuvare šuma – Čuvari šuma su na terenu svakodnevno izloženi verbalnim i fizičkim prijetnjama od strane šumokradica. Proteklih godina su podnesene 42 prijave zbog fizičkih napada i upućivanja prijetnji na čuvare šuma, a u 2018. godini je podneseno 6 prijava Ministarstvu unutrašnjih poslova ZDK. Mjere poduzete protiv počinioca napada na službenu osobu nisu smanjile navedene aktivnosti šumokradica, jer svi postupci koji se vode pred sudovima se ne tretiraju kao napad na službenu osobu. Ugrožavanje sigurnosti čuvara šuma, kao i prijetnje njihovim porodicama su svakodnevno nastavljene, a to se direktno odražava i na kvalitet obavljanja poslova (kao što su npr.

rad u kasnim noćnim i ranim jutarnjim satima i dr.).

II.3. Kršenje radne discipline – Jedan od uzroka povećanog obima šumskih krađa je i kršenje radne discipline. Na provjerama, po usmenim i pismenim pritužbama građana i drugih subjekata poduzimaju se sve raspoložive mjere i radnje, među kojima su i vanredne kontrole reona.

Protiv državnih službenika i namještenika za izvršene povrede službene dužnosti, prethodnih godina su podnesene 144 disciplinske prijave, kao i 10 krivičnih prijava za krivična djela učinjena u vršenju službene dužnosti. U 2018. godini pokrenuto je 8 disciplinskih postupaka protiv namještenika i nakon okončanih postupaka su izrečene odgovarajuće disciplinske mjere, od čega su izrečene dvije disciplinske kazne prestanka radnog odnosa.

Neophodno je naglasiti da u periodu od maja kada je prestao mandat disciplinskoj komisiji Ministarstva do oktobra 2018.godine nije formirana nova disciplinska komisija, zbog čega je nekoliko disciplinskih prijava obustavljeno (zbog zastare pokretanja i vođenja postupka) iz razloga što nije bilo komisije koja bi provela te disciplinske postupke u skladu sa zakonom.

II.4. Ostalo – Od svih gore navedenih poteškoća s kojima se susreće Kantonalna uprava za šumarstvo kada je u pitanju zaštita i čuvanje šuma, važno je istaći da 8 (osam) čuvara šuma ne ispunjava zakonom propisane uslove za obavljanje poslova i to: četiri čuvara šuma nisu u mogućnosti zadužiti službeno oružje, dok je kod četiri čuvara šuma Zavod PIO utvrdio invalidnost II kategorije, sa obavezom rasporeda na lakše poslove koji isključuju poslove čuvanja šuma. Uslijed starosne strukture zaposlenih, određeni broj čuvara šuma koristi dugotrajna bolovanja (npr. samo jedan zaposleni je bio cijelu godinu na bolovanju), što dodatno otežava efikasno obavljanje poslova čuvanja šuma i šumskog zemljišta. Pored ostalog jedan čuvar šuma je, zbog suspenzije, cijelu godinu odsutan sa posla.

Zbog svih naprijed navedenih problema u radu, može se konstatovati da je poslove čuvanja šuma u 2018. god aktivno obavljalo 60 čuvara šuma, umjesto planiranih 84.

Već duže vrijeme smo se putem Ministarstva obraćali Komisiji Vlade Kantona za popunjavanje nepopunjenih radnih mjesta. Potrebno je da se blagovremeno vrši popunjavanje upražnjenih radnih mjesta čuvara šuma i kontrolnih lugara na neodređeno vrijeme, odmah nakon što se ukaže potreba za popunom, a sve u skladu sa Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta.

Naime, u 2018. godini imali smo situaciju da je Kantonalnoj upravi data saglasnost za popunu radnih mjesta čuvara šuma sa 10 izvršioca na određeno vrijeme, na period od 12 mjeseci, što je prije svega u suprotnosti sa Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta kojim je utvrđeno radno mjesto čuvar šuma na neodređeno vrijeme - 84 izvršioca. Do kraja 2018.godine nije niti izvršen prijem navedenih 10 izvršilaca-čuvara šuma, iz razloga što je Odbor državne službe za žalbe preko 6 mjeseci rješavao po žalbama nekoliko kandidata koji nisu primljeni u radni odnos na određeno vrijeme.

Pored navedenog, smatramo da čuvanje šuma ne mogu obavljati čuvari šuma koji su zaposleni na određeno vrijeme odnosno da takav angažman nije praktičan, jer čuvari šuma u toku svog rada imaju obavezu da podnose prijave za šumske krađe i druge nezakonitosti, kao i obavezu da nakon podnošenja prijava te iste prijave brane u svojstvu svjedoka pred nadležnim sudovima.

Međutim, pošto svi ti postupci pred sudovima traju duže i vode se nakon prestanka radnog odnosa čuvara šuma koji je zasnovan na određeno vrijeme, pojavljuje nam se problem osiguranja dolaska tih čuvara šuma pred sud u svojstvu svjedoka, jer više nemaju nikakav interes da se odazivaju pozivima. Zbog toga, vrlo često se dešava da se obustavljaju postupci po tim prijavama jer se nije pojavio svjedok na zakazani pretres.

III. Podaci o štetama od bespravno posjeđene drvene mase u 2018. godini

Naprijed su navedeni neki od problema, koji su imali uticaj na obavljanje poslova Kantonalne uprave na zaštiti šuma i šumskog zemljišta. **Kako bi se moglo govoriti o razmjerama šumskih krađa navest ćemo podatke o evidentiranoj bespravno posjeđenoj drvnoj masi u prošloj godini:**

- Ukupne štete od bespravno posjeđene drvene mase

U šumama (državnim i privatnim) na području Kantona, u 2018. godini je evidentirano ukupno 15.965,00m³ bespravno posjeđene drvene mase, čija se vrijednost procjenjuje na iznos od 960.523,57 KM. Od ukupno evidentirane bespravno posjeđene drvene mase počinioc je otkriven za količinu od 5.490,70 m³ ili 34%, dok za količinu od 10.474,30 m³ ili 66% nije otkriven počinioc. Zaplijenjeno je 1.088,61m³ drvene mase.

Nadležnim sudovima i Kantonalnom tužilaštvu su podnesena 1.333 zahtjeva za pokretanje prekršajne i krivične odgovornosti za štete pričinjene u šumama i na šumskom zemljištu, od toga su 153 zahtjeva za pokretanje krivične odgovornosti i 1.180 zahtjeva za pokretanje prekršajne odgovornosti. Po pokrenutim postupcima je obračunata šteta u iznosu od 310.410,03 KM. Istovremeno po prijavama iz prošle i prethodnih godina, sudovi su okončali postupak i donijeli presude za 1.324 prijave i to za 91krivičnu prijavu i 1.233 prekršajne prijave.

Tabela 1.

Godina	Podneseno prijava:			Evidencija bespravno posjeđene drvene mase:			Iznos štete po osnovu drveta	Zaplijenjena drvena masa
	Prekršajne	Krivične	Ukupno	Državne šume	Privatne šume	Ukupno		
	kom	kom	kom	m ³	m ³	m ³		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
2018.	1.180	153	1.333	12.538,85	3.426,15	15.965,00	960.523,57	1.088,61

Podaci o podnesenim prijavama i otuđenom drvetu iz državnih i privatnih šuma u 2018. godini - ukupno, po općinama (*Tabela BS.1.*), Podaci o podnesenim prijavama i otuđenom drvetu iz državnih i privatnih šuma u 2018. godini - ukupno, po odjeljenjima (*Tabela BS.2.*), Podaci o bespravno posjeđenim drvnim masama u 2018. godini po odjeljenjima (*Tabela BS.3.*), Podaci o bespravno posjeđenim drvnim masama u 2018. godini po lugarskim reonima (*Tabela BS.3.1*) su dostavljeni u prilogu.

- Štete u državnim šumama od bespravno posjeđene drvene mase

U državnim šumama je evidentirano ukupno 12.538,85 m³ bespravno posjeđene drvene mase, čija procjenjena vrijednost iznosi 755.938,62 KM. Od ukupno bespravno posjeđene drvene mase počinioc je otkriven za drvenu masu od 2.805,07 m³ ili 22 % , dok za količinu od 9.733,78 m³ ili 78 % nije otkriven počinioc.

Nadležnim sudovima i Kantonalnom tužilaštvu je podneseno 1.107 zahtjeva za pokretanje prekršajne i krivične odgovornosti za štete pričinjene u državnim šumama i na šumskom zemljištu, od toga su 133 zahtjeva za pokretanje krivične odgovornosti i 974 zahtjeva za pokretanje prekršajne odgovornosti. Po pokrenutim postupcima je obračunata šteta u iznosu od 204.990,70 KM. U istom periodu po prijavama iz prošle i prethodnih godina, sudovi su okončali postupak i donijeli presude za 1.038 prijave i to za 88 krivičnih prijave i 950 prekršajnih prijave.

Tabela 2.

Godina	Podneseno prijava:			Evidencija bespravno posjeđene drvene mase po:			Iznos štete po osnovu drveta
	Prekršajne	Krivične	Ukupno	Poznatom počiniocu	Nepoznatom počiniocu	Ukupno	
	kom	kom	kom	m ³	m ³	m ³	
1	2	3	4	5	6	7	8
2018.	974	133	1.107	2.805,07	9.733,78	12.538,85	755.938,62

Podaci o podnesenim prijavama i otuđenom drvetu iz državnih šuma u 2018. godini - po opštinama (*Tabela BS.1.1*), Podaci o podnesenim prijavama i otuđenom drvetu iz državnih šuma u 2018. godini - po odjeljenjima (*Tabela BS.2.1*) su dostavljeni u prilogu.

- Štete u privatnim šumama od bespravno posjeđene drvene mase

U privatnim šumama je evidentirano ukupno 3.426,15 m³ bespravno posjeđene drvene mase, čija procijenjena vrijednost iznosi 204.584,95 KM. Od ukupno bespravno posjeđene drvene mase počinioc je otkriven za drvenu masu od 2.685,63 m³ ili 78 % , dok za količinu od 740,52 m³ ili 22 % nije otkriven počinioc.

Nadležnim sudovima i Kantonalnom tužilaštvu je podneseno 226 zahtjeva za pokretanje prekršajne i krivične odgovornosti za štete pričinjene u privatnim šumama i na šumskom zemljištu, od toga je 20 zahtjeva za pokretanje krivične odgovornosti i 206 zahtjeva za pokretanje prekršajne odgovornosti. Po pokrenutim postupcima je obračunata šteta u iznosu od 105.419,33 KM. U istom periodu po prijavama iz prošle i prethodnih godina, sudovi su okončali postupak i donijeli presude za 286 prijava i to za 3 krivične i 283 prekršajne prijave.

Tabela 3.

Godina	Podneseno prijava:			Evidencija bespravno posjeđene drvene mase po:			Iznos štete po osnovu drveta
	Prekršajne	Krivične	Ukupno	Poznatom počiniocu	Nepoznatom počiniocu	Ukupno	
	kom	kom	kom	m ³	m ³	m ³	
1	2	3	4	5	6	7	8
2018.	206	20	226	2.685,63	740,52	3.426,15	204.584,95

Podaci o podnesenim prijavama i otuđenom drvetu iz privatnih šuma u 2018. godini - po opštinama (*Tabela BS.1.2*), Podaci o podnesenim prijavama i otuđenom drvetu iz privatnih šuma u 2018. godini - po odjeljenjima (*Tabela BS.2.1*) su dostavljeni u prilogu.

- Analiza pokazatelja o stanju šuma, vezano za bespravno posjeđenu drvenu masu

Može se konstatovati da je u 2018. godini došlo do smanjenja kako evidentirane bespravno posjeđene drvene mase, tako i podnesenih prijava i zaplijenjene drvene mase.

Kao što je prikazano u *Tabeli 4.* u šumama na području Kantona, u 2018. godini u odnosu na 2017. godinu, evidentirana bespravno posjeđena drvena masa je za 8% manja. Procijenjeni iznos štete od šumskih krađa je umanjen za 12%, a također zaplijenjeno je 53% manje drvene mase. U odnosu na prošlu godinu manje je podneseno 510 zahtjeva za pokretanje prekršajne i krivične odgovornosti za štete pričinjene u šumama i na šumskom zemljištu ili 28%, od toga je

80 zahtjeva manje za pokretanje krivične odgovornosti ili 34% i 430 zahtjeva manje za pokretanje prekršajne odgovornosti ili 27%.

Tabela 4.

Godina	Ukupno podneseno prijava u državnim i privatnim šumama:			Evidencija bespravno posjeđene drvene mase u šumama:			Iznos štete po osnovu drveta	Zaplijenjena drvena masa
	Prekršajne	Krivične	Ukupno	Državne šume	Privatne šume	Ukupno		
	kom	kom	kom	m ³	m ³	m ³		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
2018.	1.180	153	1.333	12.538,85	3.426,15	15.965,00	960.523,57	1.088,61
2017.	1.610	233	1.843	13.587,44	3.753,46	17.331,90	1.084.077,81	2.043,92

Na osnovu podataka u tabelama 4. i 5. evidentirano je smanjenje bespravnih sječa i u državnim šumama – Tako je u 2018. godini u odnosu na 2017. godinu evidentirana bespravno posjeđena drvena masa manja za 8 %, dok je procijenjeni iznos štete od šumskih krađa umanjen za 10%. U odnosu na prošlu godinu manje je podneseno 436 zahtjeva za pokretanje prekršajne i krivične odgovornosti za štete pričinjene u državnim šumama i na šumskom zemljištu ili 30%, od toga je manje podneseno 78 zahtjeva za pokretanje krivične odgovornosti ili 40% i 358 zahtjeva za pokretanje prekršajne odgovornosti ili 27%.

Tabela 5.

Godina	Podneseno prijava u državnim šumama:			Evidencija bespravno posjeđene drvene mase u državnim šumama po:			Iznos štete po osnovu drveta
	Prekršajne	Krivične	Ukupno	Poznatom počiniocu	Nepoznatom počiniocu	Ukupno	
	kom	kom	kom	m ³	m ³	m ³	
1	2	3	4	5	6	7	8
2018.	974	133	1.107	2.805,07	9.733,78	12.538,85	755.938,62
2017.	1.332	211	1.543	3.476,36	10.102,08	13.578,44	835.575,34

Kao što je prikazano u tabeli 6. obim bespravnih sječa u privatnim šumama – u 2018. godini se neznatno razlikuje u odnosu na 2017. godinu.

Tabela 6.

Godina	Podneseno prijava u privatnim šumama:			Evidencija bespravno posjeđene drvene mase u privatnim šumama po:			Iznos štete po osnovu drveta
	Prekršajne	Krivične	Ukupno	Poznatom počiniocu	Nepoznatom počiniocu	Ukupno	
	kom	kom	kom	m ³	m ³	m ³	
1	2	3	4	5	6	7	8
2018.	206	20	226	2.685,63	740,52	3.426,15	204.584,95
2017.	278	22	300	2.752,64	1.000,82	3.753,46	248.502,47

IV. Uloga drugih u sprečavanju šumskih krađa

Zakonom o šumama Zeničko-dobojsko kantona je definisano da: Integralna zaštita šuma predstavlja multidisciplinarni koncept koji zagovara odgovornost svih subjekata koji koriste prirodne resurse: upravljanje šumama, gospodarenje šumama i podizanje svijesti građana. Integralna zaštita šuma se tako može sagledati sa dva aspekta: u širem smislu (obaveze svih subjekata društva) i u užem smislu (obaveze samo djelatnosti šumarstva).

Pored Kantonalne uprave za šumarstvo na sprečavanju šumskih krađa, veliku ulogu imaju:

Šumsko privredno društvo - Ugovorom o prenosu poslova gospodarenja državnim šumama na području Zeničko-dobojskog kantona kantonalnom šumskoprivrednom društvu preneseni su pored ostalih i određeni poslovi integralne zaštite šuma, a kantonalnoj upravi za šumarstvo je data obaveza kontinuirane kontrole i nadzora nad realizacijom pomenutog ugovora. S tim u vezi, vršene su kontrole i evidentirane nepravilnosti u gospodarenju državnim šumama. Za učinjene nepravilnosti su podnošene prijave.

Iako je članom 17. stav 6. Zakona o šumama precizirano da: „Privremeno oduzimanje drveta i nedrvenih šumskih proizvoda koji su stavljeni u promet u suprotnosti sa odredbama ovog člana vrše čuvari šuma, stručna lica Kantonalne uprave i *korisnika državnih šuma i šumskog zemljišta*, pripadnici policije, šumarski inspektor...“, Šumsko privredno društvo smatra da nije nadležno za poslove čuvanja šuma od šumskih krađa.

U 2018. godini na inicijativu Šumsko privrednog društva nije izvršena ni jedna zaplijena bespravno posječene drvene mase i nije podnesena ni jedna prijava za šumsku krađu, što je i prikazano u tabeli **Podaci o podnesenim prijavama, zaplijenjenoj i oduzetoj drvenoj masi i oduzetim sredstvima u 2018. godini (Tabela 4.)**.

Naprotiv, Šumsko privredno društvo, do danas, nije riješilo efikasno čuvanje lagera i na taj način je direkto došlo do povećanje obima šumskih krađa, krađom šumskih drvnih sortimenata sa lagera.

MUP - kontrola puteva kojima se izvozi drvna masa - Činjenica je da sva drvna masa nastala šumskom krađom stavlja u promet do konačnog korisnika. Uprava ima pravo da vrši kontrolu i zaplijenu drvene mase samo na šumskim putevima, koji čine mali procenat svih puteva na području Kantona. Na javnim saobraćajnicama zaustavljanje, kontrolu i eventualno oduzimanje ukradene robe i vozila, tj sredstava kojima je učinjeno krivično djelo, zakonski mogu vršiti samo pripadnici policije, odnosno Ministarstva unutrašnjih poslova.

U prošloj godini, u sklopu akcije na suzbijanju šumskih krađa, pojačano je učešće MUP-PS u zaplijeni drvene mase. Na inicijativu MUP-PS izvršena je zaplijena 69,63 m³ i podneseno je 36 prijava. Istovremeno pripadnici MUP – PS su vršili i zaplijenu sredstava kojima je izvršeno kazneno djelo.

U prilogu je dostavljena tabela: Podaci o podnesenim prijavama, zaplijenjenoj i oduzetoj drvenoj masi i oduzetim sredstvima u 2018. godini (Tabela 4.).

Broj šumarskih inspektora - Na području Kantona poslove šumarske inspekcije obavljaju dva šumarska inspektora. U odnosu na obim poslova, u skladu sa zakonom o šumama i obim nezakonitih radnji u šumama smatramo da je nedovoljan broj šumarskih inspektora.

V Direktni uticaji na obim šumskih krađa

- **Manjak šumskih drvnih sortimenata na tržištu** – Na tržištu je velika potražnja za šumskim drvnim sortimentima, kojih nema u dovoljnim količinama. Manjak drvene mase nadoknađuje se djelomično i iz bespravnih sječa. Šume i šumska zemljišta kao otvorena skladišta drvene mase, sa nedovoljnom zaštitom svih segmenata društva predstavljaju lagan plijen za šumokradice.

- Ogrevno drvo je i dalje primarni i osnovni energent za zagrijavanje domaćinstava. Neriješeno pitanje zagrijavanja gradova, kao i cijene drugih energenata (ugalj, plin i dr.) koji su dosta skuplji od ogrevnog drveta utiču na povećanje potreba za ogrevnim drvetom. Zbog nedostatka ogrevnog drveta na tržištu, stanovništvo je prinuđeno problem snabdijevanja rješavati na razne načine, pa i putem prekomjernih bespravnih sječa ili drvetom iz šumskih krađa.

U 2018. godini, na području Kantona je zabilježen pojačan trend izvoza ogrevnog drveta, što dodatno povećava nestašicu istog za lokalno stanovništvo.

Sličan slučaj je i sa potrebama za šumskim drvnim sortimentima od strane legalnih i nelegalnih reznih objekata, čiji su kapaciteti višestruko veći od količina drveta ponuđenih iz legalnih sječa na području Kantona.

- **Socijalna problematika** – teško socijalno stanje stanovništva, nezaposlenost i nedostatak osnovnih sredstava za egzistenciju, dio stanovništva nastoji riješiti kroz obezbjeđivanje materijalne koristi vršenjem bespravnih sječa i drugih nezakonitih radnji u šumarstvu. Ovo se temelji na činjenici da se znatan broj fizičkih lica učestalo pojavljuje u službenim evidencijama kao počinioši šumskih krađa. Znači ima mnogo povratnika u vršenju šumskih krađa i nisu rijetki slučajevi da je protiv jednog lica podneseno 30 i više prijava za šumske krađe.

- **Visok stepen kriminalnih radnji** u svim segmentima društva smanjuje angažman nadležne policije na spriječavanja nezakonitih radnji vezanih za šumu i šumske krađe, a poslovi zaštite šuma su ostavljeni isključivo Kantonalnoj upravi za šumarstvo.

- **Nezakonite radnje koje doprinose povećanju obima šumskih krađa** - Na osnovu višegodišnjih praktičnih iskustava u zaštiti šuma i šumskog zemljišta, šumske krađe se odvijaju kroz više nezakonitih radnji koje su međusobno povezane i koje se naročito ogledaju u slijedećem:

Vršenju bespravnih sječa - bespravne sječe se vrše bez obzira na doba dana i noći, a u posljednje vrijeme sječe se sve češće dešavaju u kasnim večernjim i ranim jutarnjim satima, čak i noću (pod reflektorima). Šumokradice su dobro organizovane, putem mobilnih telefona prate kretanje čuvara šuma i ukoliko je čuvar šuma na jednom dijelu reona vrše bespravne sječe na drugom dijelu. Velika prednost šumokradica je i u činjenici da rade u grupama i nemaju radno vrijeme, dok Kantonalna uprava poslove čuvanja šuma obavlja 5 dana u sedmici, klizno po 8 sati u toku dana.

Učešće registrovanih i neregistrovanih motornih vozila u vršenju nelegalnog prometa drvne mase - veoma važan segment, ako ne i jedan od osnovnih u zaštiti šuma od šumskih krađa predstavlja bespravan promet drveta. Šumokradice ne bi imale nikakvu korist od bespravnih sječa ako bi bespravno posječeno drvo ostalo u šumi kod panja. U bespravnom prometu pored registrovanih motornih vozila koja su predviđena za transport drveta, sve veće učešće zauzimaju i neregistrovana vojna vozila, dok je u posljednje vrijeme sve izraženija upotreba džipova i kombija, pa i putničkih automobila, u vršenju šumskih krađa. Drvna masa porijeklom od bespravnih sječa lageruje se u dvorištima privatnih kuća ili neposredno u urbanim sredinama. Da bi se postigli bolji rezultati u smanjenju šumskih krađa potrebno je maksimalno pojačati kontrolu prometa drveta na putevima i vršiti oduzimanje svog drveta nađenog u prometu bez uredne dokumentacije.

Neefikasnost privremenog oduzimanja predmeta i sredstava kojima je počinjena šumska krađa – Poseban problem u provođenju poslova na zaštiti šuma čini i provođenje cjelokupne procedure privremenog oduzimanja roba i sredstava kojima je izvršena nezakonita radnja. U vršenju nezakonitog prometa veliku ulogu imaju vlasnici neregistrovanih i specijalno prilagođenih vojnih vozila, džipova i kombi vozila, koja su svakodnevno prisutna u ponovnom vršenju nezakonitih radnji. U provođenju postupka privremenog oduzimanja, čuvarska služba u saradnji sa policijskim organima kontinuirano vrši postupak privremenog oduzimanja nelegalne drvne mase. Međutim, problem se pojavljuje prilikom provođenja postupka privremenog oduzimanja sredstava kojima se vrše nezakonite radnje prometa drveta. Uprava, pored policije, aktivno učestvuje u zaplijeni vozila, procedure su spore i komplikovane, a često se dešava da nakon podnošenja prekršajnih zahtjeva i prijedloga za trajno oduzimanje sredstava kojima su izvršeni prekršaji, nadležni sud donese odluku kojima se nalaže vraćanje tih sredstava vlasniku. Procedura zaplijene i oduzimanja vozila

podrazumjeva provođenje više radnji, kao što su: traženje odobrenja od suda za zaplijenu, lagerovanje vozila, okončanje pokrenutog postupka i čekanje sudske odluke po predloženim mjerama oduzimanja i na kraju provođenje postupka licitacije. Mišljenja smo da se ovako komplikovanom procedurom ne postiže željeni rezultat, odnosno ne šalje se poruka da se ne isplati vlastitim vozilom vršiti bespravan promet drveta. U posljednje vrijeme, Uprava policije nam značajno pomaže oko provođenja ovih procedura.

Nezakonitosti u radu pilanskih i drugih reznih jedinica – Na području Kantona, instaliran je veliki broj legalnih i nelegalnih reznih objekata (pilane, cekulari, brente i dr.). U nedostatku dovoljne količine legalno isporučene drvene mase, pojedini legalni pilanski kapaciteti u svom radu koriste i drvenu masu koja je porijeklom od bespravnih sječa, a ponekad predstavljaju produženi lanac u plasmanu rezane građe prerađene u nelegalnim pilanama, a koje vode porijeklo od bespravnih sječa. Pored činjenice da se nelegalnim pilanama u legalnoj proceduri ne isporučuje drvena masa, iste dugi niz godina postoje i egzistiraju na terenu i obavljaju djelatnost rezanja drveta. Prema tome, nelegalni postrojenja za rezanje drveta isključivi su potrošači nelegalne drvene mase, koju na razne načine nastoje da nabave, pa i putem šumskih krađa. U prilog navedenoj konstataciji navodimo i podatak da su vlasnici ili lica koja direktno opslužuju rad nelegalnih pilana, u većini slučajeva i direktni počinioci bespravnih sječa i nelegalnog prometa. U ovakvim tržišnim uslovima, dešavaju se slučajevi da i legalne pilane u svom radu vrše primarnu preradu drvene mase porijeklom od bespravnih sječa kao i daljnju distribuciju dobivene rezane građe. Sa terena smo obavještavani više puta, da nadležne inspekcije dođu i zapečate takva postrojenja, ali vlasnici samovoljno skidaju plombu i nastavljaju da vrše djelatnost rezanja drveta. Uprava obavlja poslove kontrole drveta, kako na legalnim, tako i na nelegalnim reznim postrojenjima. Ukoliko se pronađe drvo bez porijekla poduzimaju se potrebne mjere i radnje, kao što su zaplijena drveta i podnošenje prijava.

Kapacitet instaliranih reznih postrojenja – Ne raspoložemo podacima koliki su kapaciteti instaliranih reznih objekata, ni legalnih, a još manje nelegalnih. Sama činjenica da je potražnja za drvetom veća nego što je ponuda na području Kantona, a i same Države, dovodi do zaključa da su instalirani kapaciteti višestruko veći od potrebnih. Međutim, svakodnevno se putem sredstava informisanja šalje poruka, da ima prostora za povećanjem obima poslova koji kao sirovinu koriste šumske drvene proizvode. Što se prije prihvati činjenica da šume nisu neiscrpan izvor drveta, prije će se promijeniti politika prema ovom resursu. Šume, za razliku od poljoprivrede, traže višedecenijski vremenski period kako za podizanje tako i za oporavak. Činjenica da su naše šume devastirane dugi niz godina tokom rata i u poslijeratnom periodu, da je u tom periodu vršena eksploatacija velikih razmjera, dok su istovremeno vršena mala ili nikakva ulaganja govori nam da smo bogati siromašnim šumama.

VI. Prijedlog mjera, koje mogu dovesti do smanjenja šumskih krađa

Bez obzira na naprijed navedene pokazatelje da su smanjene štete nastale bespravnim sječama i šumskim krađama, mišljenja smo da stanje šuma i odnos prema zaštiti šuma nije zadovoljavajući. Šume su i dalje jako ugrožene. Potrebno je nastaviti sa svim aktivnostima kako bi se bespravne radnje u šumi i na šumskom zemljištu, a samim tim i šumske krađe svele u neke normalne okvire.

Odnos prema šumi, kao dobru od općeg interesa, mora da se mijenja u svim segmentima društva, počevši od najmlađih. Stoga smatramo, da je pod hitno potrebno pojačati aktivnosti na edukaciji školske djece (npr. organizovanjem više časova u prirodi).

Analizom svega naprijed navedenog, može se govoriti o mjerama koje treba poduzeti, kako bi se smanjio obim šumskih krađa na području Zeničko-dogojskog kantona. Program mjera koji se trebaju poduzeti kako bi se smanjio obim šumskih krađa, može se podijeliti na dva dijela i to opšte

mjere i direktne mjere.

Prijedlog opštih mjera:

Poboljšanje opšteg stanja u društvu - Ovo su mjere koje se trebaju provoditi kontinuirano i koje dugoročno daju rezultate. Naprimjer, smanjenje nezaposlenosti, poboljšanje socijalnog stanja stanovništva, primjena drugih energenata za zagrijavanje domaćinstava itd. predstavljaju dugoročne mjere za smanjenje obima šumskih krađa. U cilju podizanja svijesti, potrebno je kontinuirano, provoditi **obrazovno-odgojne** mjere o značaju šuma i šumskog zemljišta, koje uključuju educiranje stanovništva, turista i školske djece putem edukativnih brošura, članaka, filmova te informacijama putem javnih medija.

Poboljšanje u svim segmentima u oblasti šumarstva – Da bi se postigli značajniji rezultati u suzbijanju i smanjenju obima šumskih krađa potrebno je poduzeti slijedeće mjere:

Program direktnih mjera za poboljšanje aktivnosti u sprečavanju bespravne sječe šume na području Zeničko-dobojskog kantona

Red broj	Naziv mjere	Zaduženje	Rok za provođenje mjera
1.	Donošenje i usvajanje novog Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Ministarstva i Kantonalne uprave za šumarstvo, koji je u proceduri donošenja	Ministarstvo za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu	odmah
2.	Izvršiti premještanje invalida II kategorije i drugih koji ne ispunjavaju uslove za obavljanje poslova čuvara šuma	Kantonalna uprava za šumarstvo u saradnji sa Ministarstvom za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu;	Nakon donošenja Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta
3.	Izvršiti popunjavanje radnih mjesta čuvara šuma, kontrolnih čuvara šuma i viših stručnih saradnika	Kantonalna uprava za šumarstvo u saradnji sa Ministarstvom za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu;	Nakon donošenja Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta
4.	Pojačati kontrolu rada svih zaposlenih, a naročito čuvara šuma i pooštriti mjere disciplinske odgovornosti	Direktorica, Šefovi odjeljenja i Kontrolni lugari	kontinuirano
5.	Pojačati nadzor, kontrolu i poduzimati mjere prilikom provođenja svih radova na iskorištavanju, uzgoju i zaštiti šuma u svim šumama	Kantonalna uprava za šumarstvo	kontinuirano
6.	Pojačati kontrole prilikom izvođenja svih radova na iskorištavanju, uzgoju i zaštiti državnih šuma u skladu sa zakonom	Šumsko privredno društvo	kontinuirano
7.	Pravovremeno obezbjeđivanje građanstva raspoloživim količinama ogrevnog drveta	Šumsko privredno društvo	kontinuirano

Prilozi : Tabele od 1 do 4

Broj: 05-26-151-21/18
Zenica, 04.04.2019. godine

Informaciju izradila:
Kantonalna uprava za šumarstvo
Zeničko-dobojskog kantona